

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060206

DOM
2013-09-03
Stockholm

Mål nr
M 8040-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2012-08-29 i mål nr M 3088-11, se bilaga A

KLAGANDE

Stadsbyggnadsnämnden i Haninge kommun

Ombud: A G och J J

MOTPARTER

1. I G

2. J-Å G

Ombud för 1 och 2: U M och J F

SAKEN

Dispens från strandskyddsbestämmelserna samt föreläggande vid vite om återställelse av berg på fastigheten X i Haninge kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom och länsstyrelsens beslut såvitt avser den del av åtgärden som utförts utanför fastigheten X gräns, se bilaga B, och återförvisar målet i denna del till stadsbyggnadsnämnden för dispensprövning.

Mark och miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.

Dok.Id 1075545

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

BAKGRUND

Stadsbyggnadsnämnden i Haninge kommun har, såvitt nu är i fråga, dels den 12 juni 2008 beslutat att avslå J-Å Gs och I Gs (fortsättningsvis makarna G) ansökan i efterhand om dispens från strandskyddet för redan utförd tunnel/bergrum på fastigheten X, § 145, dels den 18 juni 2008 beslutat att förelägga makarna G att vid vite om 750 000 kr vardera senast sju månader efter att beslutet vunnit laga kraft återställa berget till tidigare nivåer enligt vissa i beslutet angivna villkor, § 123.

Länsstyrelsen i Stockholms län (fortsättningsvis länsstyrelsen) har i beslut den 2 februari 2011 förklarat att strandskyddsbestämmelserna inte utgör något hinder mot de utförda åtgärderna och dels beslutat att upphäva byggnadsnämndens beslut gällande vägrad dispens från strandskyddsbestämmelserna, dels beslutat att upphäva föreläggandet om återställande vid vite.

Mark- och miljödomstolen har i nu överklagad dom avslagit nämndens överklagande.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Stadsbyggnadsnämnden i Haninge kommun (nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa nämndens beslut av den 12 juni 2008 om vägrad strandskyddsdispens och nämndens föreläggande av den 18 juni 2008 om återställande av marken.

Makarna G har bestridit ändring. För det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att de utförda åtgärderna erfordrar dispens från strandskyddet har makarna G i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska återförvisa målet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning avseende prövning av dispens.

UTVECKLANDE AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har i huvudsak anfört samma skäl som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg och förtydliganden. Mark- och miljödomstolen har felaktigt funnit att den vidtagna åtgärden inte träffas av förbudet i 7 kap. 16 § 4 miljöbalken (i dess lydelse före den 1 juli 2009) och att strandskyddsbestämmelserna, med dess specifika skyddsintressen, inte utgör hinder mot åtgärden. Samtliga omständigheter i målet måste vägas samman för att få en sammantagen bild av vad som har skett på fastigheten och dess innebörd ur ett strandskyddsperspektiv.

Anordning

Lagstiftarens intentioner har varit att förbjuda anordningar av relativt permanent karaktär. Det som har anbringats på fastigheten X är inte en temporär åtgärd, utan en permanent sådan. Anordningen kan inte betraktas som en sådan kompletteringsbyggnad som avses i 7 kap. 17 § miljöbalken. Anordningen är därför av sådan karaktär att den träffas av förbudet i 7 kap. 16 § 4 miljöbalken.

Tomplatsavgränsning

Den tomtplatsavgränsning som gjordes år 2005 avseende hela fastigheten, dvs. 4 835 m², innebär inte att marken har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften och att fastighetsägaren har rätt att göra vad denne vill på fastigheten. Det ska vid en dispensprövning fortfarande göras en bedömning av i vilken utsträckning den sökta åtgärden inverkar på strandskyddets syften (jfr Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, domar den 16 december 2011 i mål nr M 6588-11 respektive den 5 september 2011 i mål nr M 1507-11). Detta gäller i synnerlighet när en tidigare angiven tomtplats är stor. Enligt förarbeten till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 2, s. 91) ska en tomtplats för ett fritidshus i allmänhet omfatta högst 2 000 m². Aktuell tomtplatsavgränsning avser således en allt för stor yta, i strid med lagstiftningens intentioner. I sammanhanget bör noteras att enligt äldre förarbeten (prop. 1964:148, s. 58) var lagstiftarens syfte med tomtplats inte att tillförsäkra den dispensgivne vissa rättigheter, utan att begränsa denne från att genom andra än dispenspliktiga åtgärder utvidga sin tomt. Det är vidare felaktigt att påstå att åtgärden har vidtagits på mark som inte tidigare var opåverkad.

Åtgärdens avhållande effekt

Mark- och miljödomstolen har felaktigt funnit att åtgärden har en viss avhållande effekt på allmänhetens tillträde men att hemfridszonen inte kan ha utökats annat än helt obetydligt. Den utfärda åtgärden är ingen gångväg, utan en väg där det är möjligt att framföra motorfordon. Åtgärderna bör rätteligen benämnas sprängt schakt samt tunnel. Det är alldeles uppenbart att allmänheten anser sitt tillträde begränsat på grund av det onaturliga ingrepp som gjorts i naturmiljön och anordningen avhåller allmänheten från att vistas nära densamma. Dessutom har hemfridszonen de facto utökats. Kommunen har utfört en mätning av området och har konstaterat att anordningen, med en meter eller mer, överskrider tomtgränsen mot fastigheten Y där strandskydd råder. Hemfridszonen till tunneln med tillhörande körväg kan inte sägas vara begränsad till själva tunneln, utan den avhållande effekt som tunnelkonstruktionen medfört blir med nödvändighet utsträckt inom ett inte obetydligt område in på grannfastigheten. Skälet är att själva tunnelsprängningen medfört att berget sargats svårt och att djupa schakt skapats i urberget. Dessa har på vissa ställen täckts över med olika byggkonstruktioner. Den gång av trä och metall som tidigare fanns på platsen kan inte jämföras med den nu aktuella åtgärdens avhållande effekt.

Väsentlig försämring av livsvillkoren för djur och växtarter

Mark- och miljödomstolen har underlåtit att ta hänsyn till den framtida påverkan som åtgärden har på djur- och växtlivet. Kvarvarande och nya tallar kommer att ha svårt att vidmakthålla sin existens, när jordlagret med sin lågväxande vegetation på grund av nederbörd förmodligen eroderas allteftersom så att jordlagret torkar ut och kryper bakåt. På sikt medför detta att de djur och växtarter som finns i den lågväxande vegetationen, i jordlagret och i träden i denna strandnära zon, påtagligt och väsentligt har fått sina livsbetingelser påverkade. Den angränsande strandens förutsättningar, som delvis är beroende av det stöd som bakomliggande lågväxande vegetation och tallbestånd kan ge, påverkas också.

Hänsyn till syftet med strandskyddsbestämmelserna

Strandskyddsbestämmelserna har till syfte att bevara det allmänt sett mycket rika djur- och växtlivet i strandområden. Skyddet avser de livsbetingelser som utgör en förutsättning för djur- och växtlivet. Den åtgärd som har vidtagits på X

motverkar syftet med bestämmelserna. Skyddet av stränderna handlar inte bara om de specifika värdena som finns på platsen vid ett visst tillfälle, utan att hänsyn ska tas till den långsiktiga påverkan på landskapet. Det är av högsta vikt att även skydda naturen och stränderna inom ianspråktagen tomtmark.

Makarna G har i huvudsak anfört samma skäl som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg och förtydliganden. Den utförda åtgärden är inte förbjuden enligt bestämmelserna om strandsskydd och kräver därför inte dispens.

Tomtplatsavgränsning

Att ett område av en fastighet, i förevarande fall hela fastigheten, bedömts utgöra tomtplats medför att allemansrätten på tomten är utsläckt. I förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 2, s. 91) anges i anslutning till det nämnda riktvärdet för tomtplatsavgränsning även att topografi och vegetation ska vara avgörande för storleken på tomtplatsen samt att förhållandena på orten ska spela roll. Fastigheten består mest av bergssluttningar och är mycket kuperad mellan strandhuset och boningshuset. Boningshuset är stort till ytan. Även omkringliggande fastigheter uppvisar stora ianspråkta tomtplatser. Den tomtplats som kommunen beslutat om avviker således inte från vad som utgör sedvana på orten.

Åtgärdens avhållande effekt

Det bestrids att gångvägen har en avhållande effekt på allmänheten och att hemfridzonen därmed har utökats samt att hemfridzonen de facto har utökats. Gångvägen överskrider inte tomtgränsen in mot den intilliggande fastigheten. Det finns gränsmarkeringar som utvisar var fastigheten slutar. Frågan om var gränsen går har även varit föremål för utredning genom Lantmäteriet. Makarna G och ägaren till den intilliggande fastigheten enades, i samråd med lantmätaren och med beaktande av befintliga gränsmarkeringar, om var gränsen går. En fastighetsbestämning genom förrättning bedömdes därför inte vara nödvändig.

Gångvägen kröker i direkt anslutning till den intilliggande fastigheten. Det område som kommunen påstår skulle vara allemansrättsligt tillgängligt omfattas sannolikt av den hemfridzon som omger boningshuset på grannfastigheten och som ligger 20-30

meter från där gångvägen kröker. Hamnanläggningen, strandhuset, boningshuset på grannfastigheten i kombination med det än mer iögonfallande boningshuset på makarna Gs fastighet torde medföra att allmänheten uppfattar det aktuella området som ianspråktaget. Ianspråktagandet beror därför inte på det faktum att gångvägen kröker invid fastighetsgränsen och har därför ingen påverkan på hur allmänheten uppfattar sin rätt överhuvudtaget.

Väsentlig försämring av livsvillkoren för djur och växtarter

Livsbedingungen för djur- och växtlivet på platsen har inte försämrats. Under alla omständigheter är försämringen inte väsentlig. Till stöd härför vidhålls bevisning i form av ett utlåtande från O L på Ramböll. Vid mark- och miljödomstolens syn på fastigheten i maj 2012 kunde dessutom konstateras att växter redan slagit rot där gångvägen genom schaktning anlagts. Det bestrids att vegetationen på platsen har minskat avsevärt under åren. Merparten av fastigheten utgörs av en sluttande berghäll, där det inte funnits någon vegetation tidigare.

Hänsyn till syftet med strandsskyddsbestämmelserna

Såvitt gäller det syfte som ursprungligen utgjorde skälet till varför bestämmelser om strandskydd infördes – allemansrätten – torde framgå att denna redan är utsläckt på fastigheten och att den nu vidtagna åtgärden inte ens obetydligt har utvidgat hemfridzonen. Såvitt avser strandskyddets andra syfte – skyddet för flora och fauna – bör anmärkas att detta skydd nog snarare tillkom med naturen i själva strandområdet i åtanke. Nu utförda åtgärder har inte utförts vid strandområdet, där natur- och växtliv är mer känsligt för påverkan än längre upp mot land.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har den 29 april 2013 hållit syn på fastigheten X och i närområdet.

Som underinstanserna konstaterat är det strandsskyddsbestämmelserna i dess lydelse före den 1 juli 2009 som är tillämpliga i målet.

Frågan om åtgärderna är förbjudna enligt strandskyddsbestämmelserna

Den första frågan i målet är om strandskyddsbestämmelserna utgör hinder mot företagna åtgärder och att dispens därför krävs.

Enligt 7 kap. 16 § miljöbalken får inom strandskyddsområde inte

1. nya byggnader uppföras,
2. byggnader ändras så att de kan tillgodose ett väsentligen annat ändamål än de tidigare har använts till,
3. grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för bebyggelse som avses i 1 och 2,
4. andra anläggningar eller anordningar utföras som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt eller som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- eller växtarter, eller
5. andra åtgärder vidtas som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- och växtarter.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer inledningsvis att de åtgärder som har vidtagits på fastigheten i form av sprängning, schaktning, utfyllnad, uppförande av trappa m.m. utgör sådana anläggningar och anordningar som enligt 7 kap. 16 § 4 miljöbalken kan vara otillåtna (jfr. prop. 1997/98:45 del 2, s. 86).

I frågan om åtgärderna väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- eller växtarter instämmer Mark- och miljööverdomstolen i mark- och miljödomstolens bedömning. Åtgärderna är således inte förbjudna på denna grund.

När det gäller frågan om åtgärderna hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt gör Mark- och miljööverdomstolen följande bedömning.

Haninge kommun har i ett beslut den 20 oktober 2005 meddelat att hela fastigheten får tas i anspråk som tomtplats. Vid en tomtplatsavgränsning pekats ett område ut, inom vilket fastighetsägaren får ta marken i anspråk såsom tomt. En tomtplatsbestämning innebär att området inte är allemansrättsligt tillgängligt (jfr MÖD 2012:24). Eftersom

allmänheten inte skulle ha fått färdas fritt över det område som utpekats som tomtplats är ifrågavarande åtgärder inte förbjudna inom detta område, såvida de inte innebär att tomtplatsen utökas eller ger intryck av att utökas (se prop. 1997/98:45 del 2, s. 86 f).

Mark- och miljööverdomstolen bedömer, mot bakgrund av vad som framkom vid synen, att de sprängningar m.m. som utförts samt den träkonstruktion med bl.a. trappa som syns från angränsande fastigheter visserligen är iögonfallande, men att åtgärderna inte innebär att tomtplatsen utvidgas eller ger intryck av att det skett någon utökning av tomtplatsen. De åtgärder som vidtagits inom makarna Gs fastighet strider därmed inte mot förbudet i 7 kap. 16 § 4 miljöbalken.

Makarna G har anfört att gången har anlagts helt inom den egna fastigheten, och således även helt inom tomtplatsen. Det råder delade meningar om gränsens sträckning. Kommunen har utfört en inmätning av gränsen. I avsaknad av fastighetsbestämning anser Mark- och miljööverdomstolen att makarna G inte har visat att gränsen skulle ha någon annan sträckning än den som mätts in av kommunen. Gången har således till viss del anlagts utanför befintlig tomtplats, i ett område där allmänheten har fått färdas fritt. Genom åtgärden har mark som tidigare var tillgänglig enligt allemansrätten tagits i anspråk. Den ifrågavarande delen av gången omfattas därför av förbudet i 7 kap. 16 § 4 miljöbalken.

Frågan om strandskyddsdispens

För de åtgärder som utförts *utanför* makarna Gs fastighet har det således krävts strandskyddsdispens. Makarna Gs ansökan om strandskyddsdispens har prövats med avseende på *hela* åtgärden. Med hänsyn till instansordningens princip bör prövningen av om det finns förutsättningar att bevilja strandskyddsdispens för de åtgärder som kräver sådan dispens göras av nämnden. Målet ska därför i den delen visas åter till nämnden för fortsatt handläggning.

Frågan om föreläggandet att vid vite företa återställande åtgärder

Mot bakgrund av ovan gjorda bedömningar samt då frågan om dispens från strandskyddet för den del av åtgärden som utförts utanför fastigheten X

ännu inte är slutligt avgjord ska länsstyrelsens beslut att upphäva föreläggandet stå fast. Överklagandet ska således avslås i denna del.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Lars Borg, tekniska rådet Jan Gustafsson, hovrättsrådet Åsa Marklund Andersson och adjungerade ledamoten Anna Stenberg, referent.

Föredragande har varit Linn Gloppestad.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2012-08-29
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 3088-11

KLAGANDE

Stadsbyggnadsnämnden i Haninge kommun

Ombud: A G och J P

MOTPARTER

1. I G

2. J-Å G

Ombud för 1 – 2: U M och J F

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Stockholms län beslut den 2 februari 2011 i ärende nr 4032-08-60628/32/33, se bilaga 1

SAKEN

Dispens från strandskyddsbestämmelserna samt föreläggande vid vite om återställande av berg på fastigheten X

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 276013

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

YRKANDEN M.M.

Stadsbyggnadsnämnden i Haninge kommun (nämnden) har överklagat beslutet och yrkat att mark- och miljödomstolen upphäver detsamma och med fastställande av nämndens beslut förklarar att strandskyddsbestämmelserna utgör hinder för de utförda åtgärderna.

Nämnden har anfört i huvudsak följande. Åtgärden är förbjuden enligt 7 kap. 16 § miljöbalken och är därmed dispenspliktig. Särskilda skäl för strandskyddsdispens föreligger inte. Det område där åtgärden utförts ingår inte i hemfridszonen runt varken huvudbyggnad eller komplementbyggnader. Den omständigheten att en tomtplatsavgränsning beslutades 2005, i samband med att poolhuset uppfördes, saknar betydelse för den nu aktuella prövningen. Tunneln/bergrummet har sprängts så nära tomtgränsen att den medfört att tomtplatsen har utvidgats utöver tomtplatsavgränsningen och in på den allemansrättsligt tillgängliga grannfastigheten Z. Anläggningen avhåller även allmänheten från att beträda strandremsan, som i nuläget är allemansrättsligt tillgänglig både från landsidan och från vattnet. Åtgärden innebär vidare ett omfattande och irreparabelt ingrepp i naturen som medför att livsvillkoren för djur- och växtarter väsentligen förändrats, bl.a. genom att spridningskorridorer längs med stranden skärs av. Vidare har tallar avverkat och den lågväxande vegetationen bortförts över ett stort område, innebärande försämrade livsbetingelser för djur- och växtarter som finns i den lågväxande vegetationen, i jordlagret och i träden. Åtgärden har väsentligen ändrat landskapsbilden och är samrådspliktig enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Området är av riksintresse med hänsyn till natur- och kulturvärdena på platsen och skyddas därmed genom reglerna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Det rörliga friluftslivets intressen ska därmed särskilt beaktas vid bedömningen av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön.

Nämnden har åberopat bevisning i form av två sakkunnigutlåtanden från Ekologigruppen respektive universitetslektor A N till styrkande av att åtgärden väsentligen försämrar livsvillkoren för djur och växtarter.

I G och J-Å G (Gs) har motsatt sig ändring av länsstyrelsens beslut och för det fall att mark- och miljödomstolen skulle finna att de utförda åtgärderna omfattas av strandskyddsbestämmelserna har yrkats att målet ska återförvisas till länsstyrelsen för fortsatt prövning såvitt avser frågan om dispens. Glommens har anfört i huvudsak följande.

Invändning om hinder för prövning

Frågan huruvida åtgärden träffas av förbudet i strandskyddsbestämmelserna är rättskraftigt avgjord genom Södertörns tingsrätts dom den 21 december 2010 i det brottmål som initierades av kommunen. Tingsrätten har i sin dom funnit att fastigheten redan vid tiden för schaktarbetena varit att anse som privatiserad, varför åtgärden saknat betydelse för det rörliga friluftslivets behov. Vidare har åtgärden inte befunnits försämra livsvillkoren för djur- och växtlivet. Mark- och miljödomstolen torde genom tingsrättens dom vara förhindrad att på nytt pröva frågan huruvida åtgärden omfattas av förbudet enligt strandskyddsreglerna.

För det fall mark- och miljödomstolen skulle finna att domen från Södertörns tingsrätt inte har rättskraft på det sätt som görs gällande åberopas domen som stöd för att de utförda åtgärderna inte omfattas av förbudet.

Frågan om åtgärden omfattas av dispensplikt

Schaktet utgör inte någon sådan byggnad, anläggning eller anordning som är förbjuden inom strandskyddsområde. Någon dispens krävs därför inte för åtgärden. Såsom länsstyrelsen konstaterat är hela fastigheten genom tidigare beslut om strandskyddsdispens att anse som tomtplats, varför allmänhetens tillträde till fastigheten är utsläckt. Oaktat att hela fastigheten redan före det att schaktet togs upp var ianspråktagen som tomtplats, har fastigheten på grund av dess branta sluttning aldrig kunnat beträdas av allmänheten. Schaktet avhåller därmed inte allmänheten från platsen och tar inte någon allemansrättsligt tillgänglig mark i anspråk. Schaktet innebär inte en utvidgning av tomtplatsen mot den intilliggande fastigheten. Där schaktet nu ligger fanns förut en gångväg uppbyggd av trätrall och järnvägsliknande rör med lyktor. Gångvägen följde en naturlig klippskreva ner till vattnet.

Åtgärden innebär inte heller någon väsentlig påverkan på djur- och växtlivet. Detta framgår av ingivet utlåtande från geohydrologen O L daterat den 9 november 2010 samt av Södertörns tingsrätts dom den 21 december 2010 i brottmålet. Det är naturligt att schaktning momentant påverkar sådan vegetation som finns på marken där arbetena utförs men på dessa platser kommer ny vegetation att kunna få fäste. Eventuell påverkan på landskapsbilden saknar betydelse för strandskyddsprövningen.

Förutsättningar för dispens

Om åtgärden skulle anses förbjuden enligt strandskyddsbestämmelserna föreligger skäl för dispens, då allmänhetens tillträde till fastigheten är utsläckt och då schaktet inte innebär någon väsentlig försämring för livsvillkoren för djur och växter. Frågan om skäl för dispens föreligger har inte prövats av länsstyrelsen eftersom skäl till det inte förelåg. Om dispensfrågan ska prövas ska målet, i enlighet med instansordningsprincipen, återförvisas till länsstyrelsen för prövning i denna del.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har den 25 maj 2012 företagit syn på fastigheten.

Som underinstanserna konstaterat är det strandskyddsbestämmelserna i dess lydelse före ändringen 2009 som ska tillämpas i detta mål.

Invändning om hinder för upptagande av målet till prövning

Den av Gs åberopade tingsrättsdomen är en straffrättslig prövning och har inte någon sådan rättskraft i detta förvaltningsrättsliga sammanhang att domen skulle utgöra hinder för prövning av frågan om dispenskyldighet i förevarande mål (jmf bl.a. NJA 1999:86).

Omfattas åtgärden av dispensplikten?

Frågan är om anordningen är sådan att den träffas av förbudet i 7 kap. 16 § fjärde punkten miljöbalken, dvs. om det är en anläggning eller anordning som hindrar eller

avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt eller som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur eller växtarter.

Hindrar eller avhåller människor...?

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den del av fastigheten som nu är i fråga omfattas av ett tidigare beslut om strandskyddsdispens, vari hela fastigheten angetts som tomtplats. En tomtplats avser det område där markägaren har rätt att hävda en privat zon eller hemfridszon där allemansrätten inte gäller. I aktuellt fall har området mellan bostadshuset och strandhuset hävdats på så sätt att en bred gång ner till stranden har anlagts. Den aktuella gången får anses ha en viss avhållande effekt för allmänhetens tillträde, framför allt på grund av närheten både till det väl synliga bostadshuset och det lika synliga strandhuset. Gången medför dock inte – även med beaktande av att den där den kröker i anslutning till fastighetsgränsen kan ha hamnat några decimeter in på grannfastigheten, vilket stadsbyggnadsnämnden hävdar – att hemfridszonen har utökats annat än helt obetydligt.

...från ett område där allmänheten annars skulle ha fått färdas fritt?

Oavsett tidigare beslut om tomtplatsavgränsning kan mark- och miljödomstolen konstatera att gångens avhållande effekt inte i någon betydande grad torde skilja sig från den avhållande effekten av den gång av trä och metall som enligt oemotsagd uppgift tidigare funnits på platsen. Mark- och miljödomstolen bedömer att allmänhetens tillgång till området inte förändrats genom de vidtagna åtgärderna.

Väsentlig försämring av livsvillkoren för djur- och växtarter?

Som tidigare anmärkts är en anläggning enligt 7 kap. 16 § fjärde punkten miljöbalken förbjuden endast om den *väsentligen* försämrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Det är således fråga om ett krav som är förhållandevis högt ställt. Mark- och miljödomstolen instämmer i vad nämnden har anfört om att åtgärden innebär ett omfattande och irreparabelt ingrepp i naturen, åtminstone med beaktande av ingreppet i form av bortsprängning av berg. Även med beaktande härav bedömer mark- och miljödomstolen att åtgärden inte kan anses medföra mer än en begränsad påverkan på djur- och växtlivet, bl.a. med hänsyn till att åtgärden i sin helhet vidtagits på mark som inte är tidigare opåverkad och som i tidigare beslut

angetts som tomtplats. En väsentlig försämring kan det således inte vara fråga om, varför något förbud inte föreligger på denna grund.

Sammanfattningsvis instämmer mark- och miljödomstolen i länsstyrelsens slutsats att den vidtagna åtgärden inte träffas av förbudet i 7 kap. 16 § fjärde punkten miljöbalken. Inte heller i övrigt innebär strandskyddsbestämmelserna, med dess specifika skyddsintresse, hinder mot åtgärden. Dispens behöver således inte sökas och nämndens överklagande ska därmed avslås.

Övrigt

Den vidtagna åtgärden, särskilt i form av sprängning av berg, skulle kunna – beroende på åtgärdens omfattning – utlösa samrådspplikt enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Denna fråga har inte tidigare prövats av underinstanserna och mark- och miljödomstolen tar därför inte ställning till om samrådspplikt föreligger i detta fall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV 427)

Överklagande senast den 19 september 2012. Prövningstillstånd krävs.

Anders Enroth

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Enroth, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Anna-Pia Johansson.